

In memoriam DR. UDVARI ISTVÁN

(1950. július 14. – 2005. november 09.)

A rendszerváltozás utáni Magyarországon a Nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskolán 1993-ban megalakult ukrán és ruszin tanszék – esetenként együttműködve a helyi görög katolikus teológiával – vált a kortárs ukrainisztikai, az ukrán-magyar kapcsolatokat építő, főképpen pedig az egykori Osztrák-Magyar Monarchia utódállamaiban élő ruszinságra vonatkozó nyelvészeti, történeti, valamint irodalmi és folklorisztikai kutatások dinamikus, meghatározó műhelyévé.

Tankönyvek, szöveggyűjtemények, forrásközlések, cikkgyűjtemények, monográfiák, hasonmás kiadások, műfordítások, szótárszerkesztés, tudományos konferenciák jelzik a megfeszített, ukrainai és kárpátaljai vendégoktatók segítségével, olykor hazai hungarológusok bevonásával végzett munkát, a modern magyarországi ruszinisztika és ukrainisztika publikációs bázisa, alapkönyvtára megteremtésének és tudományos közléte megszervezésének merész kísérletét.

Mindeme tevékenységek motorja a rendkívüli munkabírású, jó diplomáciai érzékkel megáldott, szelíd természetű tanszékvezető; a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a Széchenyi ösztöndíjat is elnyert, a Nyíregyházi Főiskola magas adminisztratív tisztségeit is betöltő *Udvári István professzor* – volt. Sok szenvedést okozó, türelemmel viselt gyógyíthatatlan betegsége ragadta el ötvenöt évesen, iszonyúan korán kollégái, tanítványai, családja köréből az egyszerű falusi családból indult, nagy erőfeszítéssel, fegyelmetten és kitartóan tanuló, zömök termetű, szőke, csendes, mosolygós, korán „megszemüvegesedő”, emlékezetében ruszin ősokeket is őrző, egykori debreceni egyetemi hallgatót, s emelte a hazai szlavisztika és hungarológia panteonjába; tisztelt és kedvelt tudós elődei, Hodinka Antal, Bonkáló Sándor, Váradi-Sternberg János társaságába.

Tanári munkáját, kutatásai eredményeit itt nincs mód részletezni, de az alábbiak nagyszerűségét a laikus közönség is megérezheti:

Ötéves megfeszített munkával, 1998 és 2003 között, sikerült Udvári professzornak munkatársaival megszerkeszteni és kiadni egy hatalmas lexikográfiai munkát, a szerényen *Ukrán-magyar szótári adatbázis*-nak nevezett, hatkötetes, első magyarországi ukrán-magyar *nyagszótárt*.

A Nyíregyházi Főiskola ukrán és ruszin tanszéke 1992 és 2003 között 50 kiadványt jelentetett meg; de legalább ugyanennyi „külső” – megyei, alapítványi, országos és nemzetközi – tudományos és tudományszerűsítő kötetet jegyeztek, szerzői, társszerzői vagy szerkesztői minőségben Udvari professzor és tanszéki munkatársai.

De van-e köze Udvari István munkásságának kiséregiónkhoz, a Bódva völgye lakóihoz? Igen, van. Még a nyolcvanas évek első felében kis kutatócsoporttal bejárta csereháti és Szuha-völgyi falvaink egy részét, azzal a céllal, hogy feltárják és rögzítsék szűkebb hazánk 17–18. századi nagyszámú ruszin telepeseinek múltját, bár töredékesen, de még fellelhető nyelvi és néprajzi értékeit, emlékeit. Ezekről az utakról tanúskodik Zsiros Miron 1996-os *Zsiva Hornyica (Élő Felföld)* című, gazdagon illusztrált bács-szerémi ruszin nyelvű útleírása, amelynek 1997 januárjában Múcsonyban volt a bemutatója.

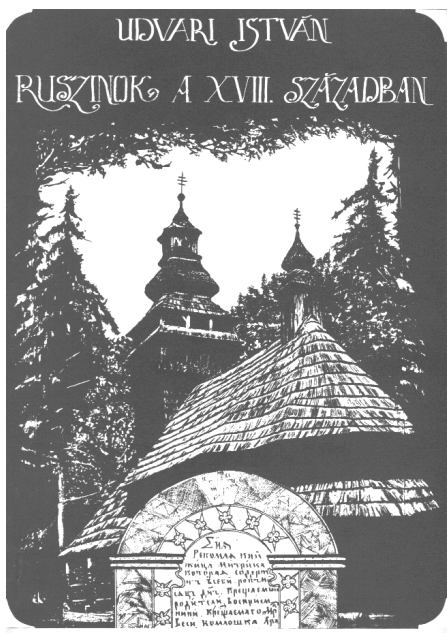
Az Udvari István által kezdeményezett és támogatott munkák közül talán a legnagyobb kuriozitás az edelényi gimnázium egykori neveltje, Zsirosné dr. Jobbágy Mária által magyaroknak készített, előzmények nélküli, *Vitajce u nasz! (Ismerjenek meg minket!)* című, bács-szerémi (vajdasági) ruszin nyelvkönyv, amelyet a miskolci városi könyvtárban mutattak be 1998 novemberében.

1999-ben meghívott vendégként Udvari professzor is előadást tartott az edelényi városi könyvtár egyik könyvbemutatóján. Nem volt sikere: túl halk, túl „száraz” előadásmódja, „mikrofilológus” habitusa miatt sohasem válhatott a „nagyközönség” kedvencévé...

Néhány nap múlva súlyos, terjedelmes csomagot hozott a posta Nyíregyházáról; Udvari professzor értékes, fontos köteteket tartalmazó ajándékát könyvtárunknak...

Pista, kedves tanítványom! Tisztelt kollégám, segítőkész barátom! Fáj a hiányod. Nagyon fáj...

M. Takács Lajos

Kézírása

*

Tanulmánykötete, Nyíregyháza, 1992.

Zsirosné dr. Jobbágy Mária könyvének miskolci bemutatóján; 1998. november 11.